

I. М. Власенкоаспірант кафедри публічного адміністрування
Міжрегіональної академії управління персоналом

СУТНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ, ЩО ЗАЗНАЮТЬ ЗМІН У БУДІВНИЦТВІ ВНАСЛІДОК ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ

Стаття присвячена дослідженню теоретичних та практичних питань формування державного управління ризиками, що зазнають змін у будівництві внаслідок децентралізації влади. У статті розглядаються дефініції категорії «ризик у будівництві», «управління ризиками у будівництві». Стаття містить аналіз особливостей напрямів розвитку процесу державного управління ризиками, що зазнають змін у будівництві внаслідок децентралізації влади. Показано, що релевантнішим підходом до управління ризиками у будівництві під час децентралізації є формування « нової ментальності управління проектами », що пояснюється існуванням відносної автономії працівників та менеджерів будівельних проектів на місцях, легшим доступом до ресурсів будівництва, зменшенням ризиків та невизначеностей, посиленням організаційних та глобальних мереж комунікації.

Ключові слова: управління ризиками у будівництві, децентралізація, державне управління ризиками.

Постановка проблеми. Якість і обґрунтованість децентралізації влади є важливими елементами успішності економічного розвитку країни. Децентралізація системи державного управління та передача певної кількості повноважень із загальнодержавного на місцевий рівень є одним із першочергових завдань українського уряду, що закріплене практично в усіх програмних документах органів державної влади та визначене міжнародними зобов'язаннями нашої держави. Так, наприклад, у Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, що була схвалена 01 квітня 2014 року Розпорядженням Кабінету Міністрів України № 333-р, зазначено, що вирішення частини питань будівництва передається на базовий рівень адміністративно-територіального устрою (село, селище, місто) [6].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням розвитку та розробкою базових теоретичних засад формування державного управління ризиками, що зазнають змін у будівництві внаслідок децентралізації влади, займалися такі українські та зарубіжні вчені, як: А. Асаул, В. Павлов, І. Балабанов, В. Гайдук, В. Горемикін, В. Григор'єв, О. Гриценко, А. Моченков, О. Мухін, О. Непомнящий, І. Пилипенко, Ю. Прав, Є. Романенко, І. Тарасевич, Р. Дрейк,

Дж. Фрідман, Н. Ордуей, Г. Харрісон, Г. Цукерман, Дж. Влевіес та інші.

Мета статті. Проаналізувати процес державного управління ризиками, що зазнають змін у будівництві під час децентралізації.

Виклад основного матеріалу. В умовах інтеграції України до європейської та світової спільнот постає завдання формування проектів будівництва (успіх яких забезпечується такими факторами, як зростання їх кількості) за допомогою врахування чинників невизначеності, що можуть як негативно, так і позитивно вплинути на досягнення цілей господарюючого суб'єкта будівництва. Це забезпечується вивченням можливостей та ефективним використанням різних методів, форм та способів управління ризиками, що актуалізує досліджувану проблему. Процес децентралізації влади щодо управління системою ризиків у будівництві передбачає можливість створення спеціалізованих органів будівельного контролю (у складі органів місцевого самоврядування) та передачу на місцевий рівень повноважень, що стосуються видачі дозвільних документів, прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів та ін.

Для формування якості процесу державного управління ризиками, що зазнають змін у будівництві внаслідок децентралізації влади, необхідно розробити ряд ініціатив державно-

го, регіонального та міжнародного характерів. Через відсутність дієвого організаційно-правового механізму врегулювання ризиків під час будівництва у взаємовідносинах із державними органами бізнес, напевно, не зовсім готовий інвестувати в проекти житлово-комунального господарства, хоча саме внутрішні й зовнішні інвестиції є одними із ключових факторів, що можуть забезпечити зростання обсягів будівництва в найближчі роки [4].

На сьогодні в будівельній галузі існує небагато наукових досліджень щодо прогнозування ризиків під час децентралізації, однак, вони є затребуваними у вирішенні актуальних політичних, економічних, соціальних проблем країни. При цьому розвиток ефективних інститутів державної влади в Україні практично неможливий без глибокого наукового обґрунтування та практичного застосування нових моделей формування публічної політики управління ризиками у виробничих процесах та суспільних відносинах будівельної галузі, що концентруються у сфері діяльності державних інституцій, публічних та приватних осіб [3]. У даній статті ставиться мета з'ясувати, як саме процес децентралізації впливає на процес будівництва та як саме допомагає зменшити невизначеності, що виникають під час виконання будівельних проектів.

Будівельні об'єкти піддаються різним ризикам на всіх етапах життєвого циклу проекту, тому система державного управління ризиками має передбачати шляхи та засоби уникнення бюрократичної неефективності будівельного процесу на кожній його стадії, забезпечуючи при цьому мотивацію для працівників, як низького, так і високого рівнів.

Деякі міркування щодо поняття ризиків у будівництві. Ризик у будівництві, у широкому розумінні, – це ймовірність виникнення невизначеностей, що можуть призвести до втрат, пов'язаних зі зменшенням майбутніх економічних вигод та/або потенціалу корисності будівельного проекту. Як відомо, управління ризиками у будівництві – це процес прийняття та виконання управлінських рішень, спрямованих на зниження ймовірності виникнення несприятливого результату у процесі будівництва і максимізацію досягнення передбачуваного результату будівництва. Ризики є можливою небезпекою від несприятливого результату будівництва та поділяються на зовнішні (економічні, політичні, юридичні, погодні, державні ризики) та внутріш-

ні (фінансові, договірні ризики, ризики будівництва, технічні, особисті тощо).

Здійснивши проміжний аналіз міжнародного досвіду управління ризиками у будівництві під час децентралізації, ми дійшли висновку, що жорсткі та застарілі централізовані методи управління, такі як «командування та контроль», починають змінюватися на гнучкіші методи в роботі, що пов'язані із покращенням організаційних процедур будівництва, меншими витратами на обробку і обмін інформацією та знаннями. Управління ризиками у будівництві під час децентралізації потребує «нової ментальності управління проектами», що пояснюється існуванням відносної автономії працівників та менеджерів будівельних проектів на місцях, легшим доступом до ресурсів будівництва, зменшенням ризиків та невизначеностей, посиленням організаційних та глобальних мереж комунікації [1, с. 7661]. Тобто, управління будівельними ризиками під час децентралізації має свої специфічні особливості, адже, якщо дати частину повноважень на місця та органи місцевої влади самі все вирішуватимуть, не забезпечивши при цьому чіткого державного механізму контролю управління ризиками у будівництві, це призведе до хаосу.

Таким чином, кожен регіон має свої пріоритети в управлінні ризиками будівництва і вони можуть суперечити не тільки інтересам інших регіонів, але і державній політиці. Це може призвести навіть до банкрутства територій, коли кожен регіон відстоюватиме свої інтереси щодо управління ризиками та запроваджуватиме власну систему саморегулювання містобудівної діяльності в регіоні.

У сучасному світі так багато інформації, що чиновник у центральному апараті не зможе все контролювати і приймати зважені рішення самостійно. Тому частковим рішенням цього і є децентралізація, що передбачає передачу частини повноважень місцевим органам влади. Для цього потрібно розробити чітку процедуру, порядок того, як ці повноваження передаватимуться та реалізовуватимуться, з метою підвищення функціональної та економічної самостійності місцевих органів влади щодо управління ризиками у будівництві. При цьому місцеві органи державної влади повинні створювати умови для мінімізації ризиків у будівництві з метою розвитку галузі, забезпечуючи зменшення розмірів можливого збитку або ймовірності настання несприятливих подій. У цьому напрямку міс-

цевим органам влади необхідно, в першу чергу, здійснювати попереджувальні заходи, під якими розуміються різні способи підвищення безпеки будинків і споруд, установка систем контролю й моніторингу їх технічного стану, протипожежних пристроїв, проведення навчання персоналу щодо поведінки в екстремальних ситуаціях і т. д. [2, с. 29].

Будівельні проекти можуть мати абсолютно різні характеристики ризику в різних регіонах країни. Важко оцінити ці ризики та встановити взаємозв'язок між ними, більше того, це практично неможливо для більшості будівельних проектів, особливо, коли відсутні необхідні обсяги інформації та часу. У даному випадку, надзвичайно важливим стає визначення та контроль факторів виникнення ризику на регіональному рівні і розробка дієвої методики аналізу ймовірності їх настання з оцінкою можливо впливу на них.

Нині процес наукового дослідження та вивчення рівня настання ризиків у будівництві, в залежності від регіональних особливостей території, залишається білою плямою у плануванні діяльності органів місцевої влади. Мова йде про формування практики державного управління ризиками, що зазнають змін, у будівництві внаслідок децентралізації влади, як результат проведення ряду маркетингових досліджень, як всередині галузі, так і на зовнішньому ринку. Для цього суб'єкт управління ризиками – орган місцевої влади може бути представлений вже не в цілому, а диференційовано, тобто як сукупність районних, обласних органів державної влади, між якими розподілені різні види державної діяльності.

У якості об'єктів державного управління ризиками, що зазнають змін, у будівництві внаслідок децентралізації влади на найвищому рівні місцевої влади можуть бути: усі громадяни, які живуть на підпорядкованій території (безліч можливих приводів для взаємодії); конкретні категорії населення (наприклад, пенсіонери, співробітники навчальних закладів, тощо); підлеглі органи місцевого самоврядування; установи галузевого державного управління; будівельні підприємства, фірми (як ті, що розташовані на підпорядкованій території, так і ті, що безпосередньо впливають на процеси

життєдіяльності в регіоні, наприклад, постачальники електроенергії, води, тепла, тощо) [5, с. 34].

При цьому галузеві центральні органи виконавчої державної влади, Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади (насамперед, державні будівельні комітети) у межах своєї компетенції повинні розробляти програми контролю за управлінням ризиками у будівництві в підпорядкованих будівництву галузях діяльності країни (економіка, правопорядок, обороноздатність, освіта, культура, охорона здоров'я).

Висновки і пропозиції. Таким чином, підбивши підсумки нашого дослідження, можна зробити висновок, що ефективність системи державного управління ризиками, що зазнають змін у будівництві внаслідок децентралізації влади, повинна бути відносно високою, адже саме місцеві органи виконавчої влади мають безпосередній і щоденний контакт із представниками будівельної галузі та громадянами. Більше того, даний рівень державного управління є сприйнятливим до впровадження принципів ризик-менеджменту.

Список використаної літератури:

1. Rasim Navas. Decentralized Risk Management in Construction Industries in Kerala / Navas Rasim, Stiffin Benny // International Journal of Innovative Research in Science, Engineering and Technology. – 2017. – № 6. – Р. 7660–7665.
2. Брусенцова Я. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері містобудування / Я. Брусенцова. – Х. : Фактор, 2016. – 72 с.
3. Наукова школа управління ризиками при будівництві та експлуатації об'єктів нерухомості [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://iceg.com.ua/pro-gildiyu/naukova-shkola/>.
4. Пасенюк М. Інвестиції – ключовий фактор зростання економіки (матеріали інтерв'ю) [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://ukr.lb.ua/economics/2017/09/22/377268_pasenyuk_investitsii_klyuchoviy.html.
5. Ромат Є. В. Маркетинг у державному управлінні / Є. В. Ромат // Маркетинг в Україні. – 2003. – № 4. – С. 32–35.
6. Сім кроків з децентралізації системи держархбудконтролю: Методичний посібник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nadu.org.ua/files/docs/metodichka2.pdf>.

Власенко И. Н. Суть государственного управления рисками, которые изменяются в строительстве в результате децентрализации власти

Статья посвящена исследованию теоретических и практических вопросов формирования государственного управления рисками, которые изменяются в строительстве в результате децентрализации власти. В статье рассматриваются дефиниции категории «риск в строительстве», «управление рисками в строительстве». Статья содержит анализ особенностей направлений развития процесса государственного управления рисками, которые изменяются в строительстве в результате децентрализации власти. Показано, что более релевантным подходом к управлению рисками в строительстве при децентрализации является формирование «новой ментальности управления проектами», что объясняется существованием относительной автономии работников и менеджеров строительных проектов на местах, и более легким доступом к ресурсам строительства, уменьшением рисков и неопределенностей, усилением организационных и глобальных сетей коммуникации.

Ключевые слова: управление рисками в строительстве, децентрализация, государственное управление рисками.

Vlasenko I. N. The constitution of the state risk management that complete changes in the construction, as a result of decentralization of the power

The article is devoted to the study of theoretical and practical issues of the formation of public risk management, which undergoes changes in construction, due to the decentralization of power. The article deals with definitions of the category “construction risk”, “risk management in construction”. The article provides an analysis of the peculiarities of trends in the development of the public risk management process that undergo changes in construction, due to the decentralization of power. It is shown that the most relevant approach to risk management in construction, during decentralization, is the formation of a “new mentality of project management”, which is explained by the existence of relative autonomy of workers and managers of construction projects on the ground, easier access to construction resources, reduction of risks and uncertainties, strengthening of organizational and global communications networks.

Key words: risk management in construction, decentralization, public risk management.